

Рубан В. О.,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ПРО ПОЗАМОВНІ ФУНКЦІЇ АНГЛІЦИЗМІВ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

У статті розглядаються позамовні функції англіцизмів у сучасній французькій мові. Особливу увагу звернено на глобалізаційну функцію та функцію мовної експансії. Наводяться приклади англійських запозичень, що виконують позамовні функції у сучасному французькому медіа-дискурсі.

Ключові слова: позамовні функції, англіцизм, сучасна французька мова, глобалізаційна функція, функція мовної експансії.

В статье рассматриваются внеязыковые функции англицизмов в современном французском языке. Особое внимание уделяется функциям глобализации и функциям языковой экспансии. Приводятся примеры англоязычных заимствований, которые выполняют внеязыковые функции в современном французском медиадискурсе.

Ключевые слова: внеязыковые функции, англицизм, современный французский язык, функция глобализации, функция языковой экспансии.

The article deals with extralinguistic functions of anglicisms in the modern French. Special attention is paid to the globalization function and the language expansion function. The examples of the English borrowings that perform the extralinguistic functions in the modern French media discourse are given.

Keywords: extralinguistic functions, anglicism, modern French, globalization function, language expansion function.

Запозичення одиниць різних мовних рівнів є характерною рисою розвитку багатьох мов, у тому числі французької. Це зумовлює **актуальність** дослідження функціональних особливостей цих іншомовних елементів у мові-реципієнті. **Метою** розвідки є уточнення позамовних функцій англіцизмів у сучасній французькій мові. **Об'єктом** дослідження виступають запозичення англійського походження у французькому медіа-дискурсі. **Предметом** – позамовні функції іншомовних лексем англійського походження у французькій мові. **Матеріалом** дослідження послужили сучасні публіцистичні видання Франції.

Те, що іншомовні запозичення є носіями як мовних, так і позамовних функцій, загалом не підлягає сумніву, що підтверджується багатьма працями лінгвосоціологів, у яких висвітлюється питання насильного нав'язування іншої мови на шкоду рідній, питання двомовності тощо. Але, на відміну від мовних функцій запозичень, позамовні не мають надійного лінгвопрагматичного чи соціокультурного підґрунтя своєї інтерпретації. До категорії позамовних функцій англійських запозичень можна віднести з певною мірою вірогідності: 1) глобалізаційну функцію; 2) функцію мовної експансії; 3) функцію економії часу журналіста та економії місця в друкованому виданні. Остання функція може бути розглянута лише у співпраці з журналістом, який вжив те чи інше слово, адже мотивація використання запозичених лексем носить особистий характер і варіює в залежності від ситуації. Спробуємо пояснити та проілюструвати перші дві.

Глобалізаційна функція. Глобалізація стала однією з характеристик сучасного суспільства. Її можна вважати як розширення, поглиблення та прискорення світового співробітництва, що торкається всіх аспектів життя людини [3, с. 34]. Цей процес не міг не позначитися на мовній картині світу, де англійська мова чимраз більше використовується як інтернаціональна мова, що слугує для міжнародного спілкування в багатьох сферах життя суспільства та контактує майже з усіма мовами світу. Можна навести чимало прикладів глобалізаційної функції англійської лексики у французькій мові. Це, звичайно, вираз *made in*, який був включений до словника мови і до якого тепер дуже часто стали додавати також назву країни англійською мовою: [...] *le couple tamoul Diana et Fernand nous ont concocté une petite fête avec repas, déco, tenue et DJ made in India* (NO № 2323, 132); *Sauna et Hammam, made in Germany* (NO № 2338, XV).

Глобалізаційну роль відіграють загальноприйняті позначення розмірів **S, M, L, XL**, які й досі не значаться у словниках французької мови: *Jupe en coton, du S au XL, Benetton, 66,90 €; Débardeur en coton, du S au L, American Vintage, 28 €* (NT № 475, 80). Часто зустрічаємо в публіцистичних текстах англійське словосполучення *en live*, особливо у сфері інформаційних технологій: *Téléchargez et partagez des milliers d'applications en live; Mon monde en live* (E № 3029, 12). Економічна сфера, міжнародною мовою якої теж стала англійська, налічує чимало термінів, які або вже стали інтернаціональними, або дуже скоро ними стануть. Не потребує перекладу сьогодні лексема *offshore* (adj), вживання якої, як зазначають словники, небажане, але жодного разу в опрацьованому матеріалі ми не зустріли французький варіант *extraterritorial*: [...] *clients américains dont les comptes "offshore" pourraient receler quelque 14,8 milliards de dollars* (P 30.08.10, 7).

Звичин для читачів став й англіцизм *hedge fund* (n), до якого деякі журналісти все ж таки подають пояснення в дужках: *Les fonds de fonds [...] notamment de hedge funds (fonds spéculatifs), sont des boîtes noires* (M 8–9.02.09, 3). Як бачимо, можна було б просто вжити переклад французькою мовою та зекономити місце, але журналіст використовує саме англійський вираз із перекладом, мабуть, для того, щоб ознайомивши читачів з новим поняттям, у подальшому вживати англіцизм.

Функція мовної експансії тісно пов'язана з глобалізаційною функцією. Їх дуже важко розмежувати, оскільки процеси мовної експансії та глобалізації відбуваються паралельно та доповнюють один одного. Частіше англіцизми виконують обидві функції одночасно.

Учені визначають мовну експансію як втручання в етнічну свідомість іншого народу [1; 2]. І хоча, з одного боку, цей процес сприяє поширенню новітніх технологій, залученню нації до світової культури тощо, проте зміни, які відбуваються внаслідок цього в ментальній свідомості народу, можуть привести до культурної,

політичної та фінансової залежності однієї нації від іншої. Тобто мовна експансія відбувається разом з соціокультурною, коли запозичуються культурні та соціальні феномени, стиль та спосіб життя іншої спільноти [2]. Так, у сучасному світі дедалі частіше говорять про англо-американську "культурну агресію", яка, безперечно, поширюється і на французьке суспільство. Запозичення з англійської мови (особливо з її американського варіанта) – характерна риса сучасної молодіжної культури не лише Франції, але й багатьох інших країн. Вони допомагають вводити у свідомість представників інших мовних спільнот цінності, які подаються як такі, що належать культурі більш високо рівня, ніж рідна. Таким чином, спостерігається привнесення американських стереотипів та ідеалів у мовну картину світу французів. Наприклад, англомовній експансії сприяє поширення музичної продукції США. Серед англіцизмів, що виконують згадану функцію, багато запозичень-ксенізмів. У досліджуваному матеріалі виявлені численні назви музичних гуртів, наприклад: *Bewitched Hands, les Rolling stones, Band of Horses, Talking Head*; альбомів: *King of the Beach, In a Nutshell, The Power of Love, My Robin is to the Greenwood gone, Fragments of Freedom, Who can you trust, In the Hands of Gods, Feelings*; а також пісень: *Another Day, Keep Your Head Up, The Way You Loved me, Goldfinger*. Напливу таких запозичень сприяє присутність на телевізійному просторі Франції американських музичних каналів, що цілодобово транслюють переважно англомовні пісні та передачі. Це, наприклад, всесвітньо відомий канал *MTV*, назва якого також є запозиченням. За структурними характеристиками цей англіцизм можна віднести одночасно і до ксенізмів, і до запозичень-аббревіатур, а функціональне призначення полягає в мовній експансії.

Американська кіноіндустрія, яка є на сьогодні однією з найбільш розвинутих у світі, теж значно сприяє поширенню англійської мови в інші мовні спільноти. Зокрема, проведене дослідження друкованої преси показало, що назви англомовних фільмів майже ніколи не перекладаються у статтях журналістів. До того ж дивно те, що навіть у телевізійних програмах вони подаються англійською мовою. У такий спосіб у свідомості людей, навіть тих, хто не володіє англійською мовою, закріплюються іншомовні лексеми, перекладу яких вони можуть і не знати. Прикладом слугують такі назви, як: *Slumdog Millionaire, Star Wars, Spider-Man, Candyman, Highlander, Basic Instinct, Showgirls, Red Dawn, Black Swan, Space Cowboys* тощо.

Про мовну експансію свідчить наявність у сучасній французькій мові великої кількості інтегральних запозичень. Серед них можна виділити ті, що вже ввійшли до її словникового складу, як-от: *airbag (m), barmaid (f), bodyboard (m), booster, bow-window (m), cheeseburger (m), coffee-shop (f), come-back (m), dreadlocks (f), fair-play (m), flash-back (m), geek (n), hard top (m), hold-up (m inv), leadership (m), pin-up (f), ready-made (m), timing (m)*; а також значну кількість перегринізмів, які безупинно вливаються у французьку мову: *backwaters (n pl), bed party (f), Black Friday (m), catering (m), cheerleader (n), cross training (m), doorbuster (n), downspeeding (m), downtown (n), Global Warming (m), golden boy (m), half-caste (m), hard discount (m), hot spot (n), outsourcing (n), peacekeeper (m), phishing (m), pocket call (m), red shift (m), smartphone (n), soft law (n), sport utility (n), spread (m), tipping point (m)*.

Функцію мовної експансії найбільш яскраво ілюструють ті інтегральні запозичення, що мають у французькій мові різні смислові відповідники, наприклад: *night-club (m) – boîte de nuit (f), coach (n) – entraîneur (m), business (m) – affaire (f), gangster (m) – bandit (m)* тощо. Їх вживання зумовлене не мовною необхідністю, а особистісним вибором мовця. Так, у реченні [...] *j'ai besoin de faire une heure de gym par jour, tout seul ou avec ma coach* (CE № 4631, 2), замість англомовної лексеми *coach* можна вжити французьке слово *entraîneur(-euse)*, що не вплине на зміст висловлення. Так само *boîte de nuit (f)* може замінити англійське *night-club (m)* у фразі: [...] *un double album [...] qui ne se contente plus de faire danser les clients des night-clubs* (F 20.12.2000, 4).

Для багатьох запозичень, однією з функцій яких є мовна експансія, державні спеціалізовані комісії намагаються створити французькі еквіваленти. Рекомендації щодо вживання таких новоутворень значаться у французьких тлумачних словниках поряд з англіцизмами, які вони покликані замінити. Прикладом є такі лексеми, як: *casting (m) – audition (f), flash-back (m) – retour en arrière (m), hacker (m) – fouineur (m), jingle (m) – sonal (m), play-back (m) – présonorisation (f), royalties (f pl) – redevance, voix off – hors champ* тощо. Проте слід зазначити, що в більшості випадків, штучно утворені лексеми не набувають широкого розповсюдження, і французи продовжують надавати перевагу англомовним словам. Саме тому вважаємо перспективним дослідження ролі англіцизмів у реалізації інтенцій мовців.

Література:

1. Большеева Н. Н. Развитие языка в условиях глобализации (социально-философский аспект) : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. наук : спец. 09.00.11 "Социальная философия" / Н. Н. Большеева. – Красноярск, 2006. – 23 с.
2. Васильев А. Д. Слово в эфире: Очерки новейшего словоупотребления в российском телевидении: монография / Александр Дмитриевич Васильев. – Красноярск : Сибирский юридический институт МВД России, 2000. – 168 с.
3. Котельникова Н. Англоязычные заимствования как элемент лингвистической глобализации современного китайского языка / Н. Котельникова // Китайська цивілізація: традиції та сучасність : [зб. статей]. – К., 2005. – С. 34-37.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. CH : Le Canard Enchaîné, juillet 29, 2009. – № 4631. – 8 p.
2. E : L'Express, juillet 23–29, 2009. – № 3029. – 120 p.
3. F : Le Figaro, décembre 20, 2000. – 36 p.
4. NO : Le Nouvel Observateur, 14–20 mai, 2009. – № 2323. – 155 p.
5. NO : Le Nouvel Observateur, 27 août–2 septembre, 2009. – № 2338. – 139 p.
6. NT : Notre temps, juillet 2009. – № 475. – 148 p.
7. P : Le Parisien, août 30, 2010. – № 20518. – 36 p.